

Vårt Dnr: E-20211101-1
Vår ref: Inger Svedmyr

Socialdepartementet

Er referens:

s.remissvar@regeringskansliet.se
CC s.sof@regeringskansliet.se

Diarienummer: S2021/04731

Yttrande över remissen: Tillgänglighetsdirektivet, SOU 2021:44

1 Våra synpunkter på remissen i sammanfattning

Det är bra och nödvändigt att, så långt det är möjligt, tillgänglighetsanpassa produkter och tjänster för olika grupper av personer med funktionsnedsättning.

Nästan tragikomiskt i sammanhanget är tillgängligheten till själva utredningen där man på sidan 570 säger:

iv)	Se till att texten kan läsas av personer med nedsatt syn.
-----	---

Texten lyder:

” Se till att texten kan läsas av personer med nedsatt syn”... Förhoppningsvis undviks ”myrstil” i nästa utgåva.

Man måste dock vara realistisk och inse att det i en del fall inte går att anpassa tekniska funktioner / tjänster / apparater.

Till exempel mobiltelefoner, smartphones och surfplattor är på grund av sin funktionsprincip (de kommunicerar trådlöst med hjälp av mikrovågor) helt oanvändbara för en växande grupp elöverkänsliga.

Det måste alltså alltid finnas alternativa lösningar!

Man måste kunna betala parkeringsavgift, gå på offentlig toalett osv utan trådlös teknik. Man måste kunna sköta sina bankärenden, beställa tid hos läkare eller vårdcentral eller hämta ut recept utan mobiltelefon.

Risken är mycket stor att ett okritiskt genomförande av utredningens förslag kommer att medföra en fördjupad klyfta mellan dem som kan och dem som inte kan använda tekniken.

En god tillgänglighet måste alltid inbegripa alternativ som inte kräver tillgång till dator, smartphone eller annan teknik.

Personer med funktionsnedsättning är en mycket heterogen grupp. Ibland kan det se ut som om olika behov av tillgänglighet kolliderar, men med god vilja och kunskaper kan sådana situationer lösas på ett bra sätt.

Vi anser inte att PTS utan vidare åtgärder är lämpliga att ansvara för frågor som berör tillgänglighetsdirektivet – alls! Detta på grund av PTS klart bristande kunskaper avseende mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning och på undermåligt bemötande av såväl privatpersoner med funktionsnedsättning som representanter för funktionsrättsorganisationer.

Det är dock rimligt att tro att PTS med utbildningsinsatser kan bättra sig – och bli den myndighet de borde vara.

I övrigt ställer vi oss helt bakom Funktionsrätt Sveriges yttrande över remissen!

2 Om oss

Elöverkänsligas Riksförbund är en funktionsrättsorganisation som organiserar personer med funktionsnedsättningen elöverkänslighet.

Förbundet är medlem i Funktionsrätt Sverige som organiserar 46 funktionsrättsförbund.

Förbundet har för närvarande ca 2300 medlemmar.

Enligt Miljöhälsorapporten 2009 från Socialstyrelsen är 3,2 % av den vuxna befolkningen elöverkänsliga. Det motsvarar över 300 000 personer. Cirka 0,4 % är svårt drabbade.

Elöverkänslighet är en funktionsnedsättning och elöverkänsliga omfattas av ”Från patient till medborgare – en nationell handlingsplan för handikappolitiken” antagen av riksdagen den 11 maj år 2000.

I FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning som EU har antagit och Sverige ratificerat är det ”universellt utformade samhället” en central utgångspunkt.

De kraftiga utbyggnaden av trådlös teknik de senaste 20 åren har medfört en mycket försämrad tillgänglighet i hela samhället för elöverkänsliga. Detta har skett trots att allt fler varningssignaler kommer från olika håll, såsom resolutioner och deklARATIONER från internationella organ (se nedan), i form av forskningsrapporter och inte minst, de drabbades dokumenterade erfarenheter. Resolution 1815 (2011)¹ från Europarådet uppmanar medlemsländerna bland annat att:

8.1.4. ägna särskild uppmärksamhet åt elöverkänsliga människor som lider av ett syndrom som medför överkänslighet mot elektromagnetiska fält och införa särskilda åtgärder för att skydda dem, inklusive att inrätta strålningsfria zoner som inte täcks av trådlösa nätverk;

Fler angelägna råd återfinns i den kompletta resolutionstexten (svensk översättning bifogas).

Den 31 maj 2011 tillkännagav WHO:s cancerforskningsorgan IARC att de beslutat att klassificera radiofrekventa elektromagnetiska fält, som de långt tidigare gjort med lågfrekventa magnetfält, såsom ”Class 2B carcinogen”, det vill säga som möjligen cancerframkallande, i samma grupp som DDT och bly².

1 Resolution 1815 (2011) länk till originaltext på engelska:
<http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=17994&lang=en>

2 Meddelande om IARC:s (International Agency for Research on Cancer) klassificering av radiofrekventa fält inklusive de som kommer ifrån moderna kommunikationsutrustning och mobiltelefoner som möjligen cancerframkallande, länk till IARC:s meddelande: http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf

Elöverkänsligas Riksförbund _____ **Medlem i Funktionsrätt Sverige**

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970

Stockholm

Den 11 maj 2015 lämnade 190 forskare från 39 länder in en uppmaning till FN, FN:s medlemsstater och Världshälsoorganisationen (WHO) där man begär att de [FN] antar mer skyddande riktlinjer för exponering för elektromagnetiska fält (EMF) och trådlös teknik, med hänsyn till allt starkare bevis för risker.

Forskarna bakom "International EMF Scientist Appeal"³, uppmanar generalsekreteraren och FN-anslutna organ att främja förebyggande åtgärder för att begränsa EMF-exponeringar och att utbilda allmänheten om hälsoriskerna, i synnerhet för barn och gravida kvinnor.

I dokumentet "EUROPAEM EMF Guideline 2016 for the prevention, diagnosis and treatment of EMF-related health problems and illnesses"⁴, redogör Europas främsta läkare och experter på problematiken runt elöverkänslighet för den vetenskapliga bakgrunden och ger rekommendationer avseende diagnos och behandling.

I en nyligen publicerad forskningsrapport⁵ med titeln "Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It." redogör professor D. Belpomme och medarbetare för bl a hur elöverkänslighet kan diagnosticeras, behandlas och förebyggas. Se referens nedan.

-
- 3 Länk till pressmeddelandet: i original på engelska:
https://emfscientist.org/images/docs/EMF_Scientist_Press_Release_5-1-2015.pdf
Svensk översättning: https://emfscientist.org/images/docs/transl/Swedish_EMF_Scientist_Appeal_2015.pdf
  - 4 Länk till komplett artikel på engelska:
<https://www.degruyter.com/downloadpdf/j/reveh.2016.31.issue-3/reveh-2016-0011/reveh-2016-0011.pdf>
  - 5 Belpomme, D.; Irigaray, P. Electrohypersensitivity as a Newly Identified and Characterized Neurologic Pathological Disorder: How to Diagnose, Treat, and Prevent It. Int. J. Mol. Sci. 2020, 21, 1915.
Länk till komplett artikel på engelska: https://www.mdpi.com/1422-0067/21/6/1915?type=check_update&version=2

Elöverkänsligas Riksförbund _____ **Medlem i Funktionsrätt Sverige**

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970

3 Yttrande om detaljer om remissen (Citat med spärrad stil, våra kommentarer med rak stil).

Sida *Avsnitt*

---

232 **10.4.2 Nödkommunikation**

Sverige uppfyller inte kravet på tillgänglighet till nödkommunikation. Rivningen av det fasta telenätet, utan att man sett till att alla innan denna rivning fått tillgång till t ex fiber eller annan fast förbindelse som inte bygger på emission av mikrovågor, har inneburit att elöverkänsliga på många platser i landet ställts helt utan telefon och därmed utan möjlighet att kalla på hjälp från t ex SOS-alarm eller annan nödhjälp.

PTS har vägrat hjälpa drabbade.

---

236 **10.4.5 Banktjänster och finansiella tjänster för konsumenter**

Personer som inte kan använda tekniska apparater som datorer, mobiltelefoner, smartphones eller surfplattor och därför inte heller har något mobilt bank-ID, måste tillåtas sköta sina bankärenden på annat sätt. I lagförslaget måste det klart framgå att bankerna åläggs att även i framtiden ta emot betalningsorder på papper som skickas in med vanlig brevpост.

Det får inte heller finnas inskränkningar som försvårar betalning till / från andra länder, t ex från Finland till Sverige eller tvärtom.

För Elöverkänsligas Riksförbund:

Inger Svedmyr, sakkunnig och Per Segerbäck, sakkunnig

Bilaga: Resolution 1815 (2011) från Europarådet i svensk översättning (PDF)

Elöverkänsligas Riksförbund _____ Medlem i Funktionsrätt Sverige

Post- och Besöksadress	Telefon	Fax	E-post	Org.nr.	Plusgiro	Bankgiro
Blåsutvägen 53 121 36 JOHANNESHÖV Stockholm	08-712 90 65	08-712 89 48	info@eloverkanslig.org	812400-9484	67 84 45-8	788-2970